

Direktiv om miljökvalitetsnormer

Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet

2006-11-14

Dokumentbeteckning

KOM(2006) 397 slutlig

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område och ändring av direktiv 2000/60/EG

Sammanfattning

I ramdirektivet om vatten 2000/60/EG¹ fastställs ett system för att hantera kemisk förorening av ytvatten och grundvatten. I ramdirektivet om vatten anges att kommissionen ska lägga fram särskilda förslag angående prioriterade ämnen i ytvatten.

I förslaget fastställs miljökvalitetsnormer för prioriterade ämnen samt övergångsområden för överskridande av normerna. Vidare fastställs miljökvalitetsnormer även för vissa andra föroreningar. Det föreslås också att ett register skall upprättas vilket skall användas för att kontrollera om minsknings eller upphörandemålen nås. Vidare fastställs bestämmelser om upphävande av fem dotterdirektiv. Utöver detta identifieras ett antal prioriterade ämnen som prioriterade farliga ämnen.

Sverige anser att det är bra med ett direktiv som reglerar dessa prioriterade ämnen på ett gemensamt sätt inom EU. Det är dock viktigt att direktivet kan genomföras på ett kostnadseffektivt sätt i medlemsländerna så att inte kraven på exempelvis miljöövervakning blir orimliga.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättandet av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område

1.1 Innehåll

I ramdirektivet om vatten 2000/60/EG fastställs ett system för att hantera kemisk förorening av ytvatten och grundvatten. I ramdirektivet om vatten anges att kommissionen ska lägga fram särskilda förslag angående prioriterade ämnen i ytvatten.

Mot bakgrund av detta har kommissionen presenterat ett meddelande² vilket innehåller en bredare ram och beskrivning av kommissionens strategi för att hantera kemisk förorening i ytvatten i EU. Meddelandet åtföljs av ett förslag till direktiv om miljökvalitetsnormer inom vattenpolitikens område i enlighet med artikel 16 i ramdirektivet om vatten.

Prioriterade ämnen i ytvatten är kemiska föroreningar som utgör ett särskilt hot i ytvatten inom EU. Enligt artikel 16 i ramdirektivet om vatten skall kommissionen lägga fram förslag till miljökvalitetsnormer för de prioriterade ämnena. I beslut 2455/2001/EG³ har 33 ämnen valts ut som prioriterade ämnen. Vissa prioriterade ämnen bedöms vara särskilt farliga. Dessa benämns prioriterade farliga ämnen. Bland de 33 prioriterade ämnena skall kommissionen, utöver 11 ämnen som redan valts ut i beslut 2455/2001/EG, ange ytterligare prioriterade farliga ämnen ur en grupp på 14 ämnen som omfattas av granskning enligt kraven i beslut nr 2455/2001/EG.

De viktigaste delarna i det föreslagna direktivet är följande:

- Förslag till miljökvalitetsnormer enligt artikel 16.7 i ramdirektivet om vatten. Införande av övergångsområden/undantag för överskridande av normerna.
- Fastställande av miljökvalitetsnormer för andra föroreningar.
- Fastställandet av ett register över utsläpp och spill som används för att kontrollera huruvida minsknings eller upphörandemålen nås eller inte.
- Upphävandet av och övergångsbestämmelser för dotterdirektiven som uppräknas i bilaga IX till ramdirektivet om vatten, enligt det som anges i artikel 16.10 i samma direktiv.

² KOM(2006) 398 slutlig, Meddelande från kommissionen till Parlamentet, Samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa kemisk förorening av ytvatten i Europeiska unionen

³ Beslut nr 2455/2001/EG av den 20 november 2001 om upprättande av en lista över prioriterade ämnen på vattenpolitikens område

- Identifiering av prioriterade farliga ämnen ur den grupp på 14 ämnen som omfattas av granskning enligt kraven i beslut nr 2455/2001/EG.

2006/07:FPM12

Miljökvalitetsnormerna införs i en särskild bilaga till direktivet.

Miljökvalitetsnormerna ges i förslaget endast för vattenfas (ej sediment eller biota) utom för hexaklorbensen, hexaklorbutadien och metyl-kvicksilver som även anges för biota.

När det gäller åtgärder hänvisas till de åtgärdsprogram som följer av ramdirektivet för vatten.

1.2 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

I svensk rätt finns i dag, med anledning av direktiv 74/464⁴ om förorening genom utsläpp av vissa farliga ämnen i gemenskapens vattenmiljö och fem dotterdirektiv till det direktivet, bestämmelser som reglerar liknande aspekter som i det nu föreslagna direktivet. Föroreningarna som omfattas är dock inte desamma.

Direktiv 74/464 är delvis genomfört genom miljöbalkens hänsynsregler, bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, 16 kap. 2 §, 22 kap. 25 §, 24 kap. 3 och 5 §§ och 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken.

De fem dotterdirektiven 82/176, 83/513, 84/156, 84/491, 86/280⁵ är delvis genomförda genom miljöbalken, förordning (1998:901) om verksamhetsutövers egenkontroll och Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1995:7) om utsläpp av industriellt avloppsvatten.

Det nya förslaget till direktiv innebär att de miljökvalitetsnormer som fastställs på EU-nivå måste genomföras i Sverige.

⁴ Rådets direktiv 76/464/EG av den 4 maj 1976 om förorening genom utsläpp av vissa farliga ämnen i gemenskapens vattenmiljö

⁵ Rådets direktiv 82/176/EEG av 22 mars 1982 om gränsvärden och kvalitetsmål för kvicksilverutsläpp från kloralkaliindustrin, Rådets direktiv 83/513/EEG av den 26 september 1983 om gränsvärden och kvalitetsmål för kadmiumutsläpp, Rådets direktiv 84/156/EEG av den 8 mars 1984 om gränsvärden och kvalitetsmål för kvicksilverutsläpp från andra källor än kloralkaliindustrin, Rådets direktiv 84/491/EEG av den 9 oktober 1984 om gränsvärden och kvalitetsmål för utsläpp av hexaklorcyklohexan, Rådets direktiv 86/280/EEG av den 12 juni 1986 om gränsvärden och kvalitetsmål för utsläpp av vissa farliga ämnen som ingår i förteckning 1 i bilagan till direktiv 76/464/EEG

1.3 Budgetära konsekvenser

Enligt kommissionens förslag förväntas detta direktiv inte innebära några budgetära konsekvenser på EU-nivå. De budgetära konsekvenserna för Sverige kan ännu inte bedömas fullt ut.

Preliminärt bedöms kostnader för Sverige uppstå framför allt när det gäller den miljöövervakning som krävs för att visa att miljökvalitetsnormerna uppfylls. Övervakningen kommer att utföras av vattenmyndigheterna samt via recipientkontroll av verksamhetsutövare.

Frågor om övervakning och åtgärder regleras i ramdirektivet om vatten. Omfattningen av åtgärderna påverkas dock av de miljökvalitetsnormer som fastställs i dotterdirektivet och kan därför inte bedömas förrän de slutliga miljökvalitetsnormerna har fastställts. De åtgärder som då eventuellt måste vidtas kommer att medföra kostnader.

För Sveriges del är en första bedömning att inte så många av de prioriterade ämnena kommer att vara ett problem. Vid de analyser som Naturvårdsverket hittills har genomfört hittar man de flesta prioriterade ämnen som används i Sverige men oftast i låga halter. Två ämnen som dock bedöms kunna bli ett problem är kadmium och kvicksilver.

Eventuella kostnader ska tas inom ram. Finansieringsprincipen ska tillämpas om förslagen medför ökade kostnader för kommunerna.

2 Ståndpunkter

2.1 Svensk ståndpunkt

Sverige anser att det är bra med ett direktiv som reglerar dessa prioriterade ämnen på ett gemensamt sätt inom EU. Det är dock viktigt att direktivet kan genomföras på ett kostnadseffektivt sätt i medlemsländerna så att inte kraven på exempelvis miljöövervakning blir orimliga.

Sveriges anser vidare att miljökvalitetsnormer för utpräglat lipofila (fettlösliga) ämnen endast ska finnas för sediment och/eller biota eftersom vattenfasen i dessa fall är av mindre betydelse.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

2006/07:FPM12

Förhandlingarna i miljörådsarbetsgruppen har nyligen inletts. I de fortsatta förhandlingarna kommer medlemsstaternas ståndpunkter avseende det färdiga förslaget till direktiv klargöras.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Förslaget har skickats till Europaparlamentet för en första läsning. Europaparlamentet väntas behandla förslaget i miljöutskottet i februari 2007 och i plenum i mars 2007.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har remitterats till berörda instanser och remisstiden går ut den 22 december 2006. Remissinstanser är Försvarmakten, Statens räddningsverk, Kustbevakningen, Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet, Statens folkhälsoinstitut, Ekonomistyrningsverket, Statistiska Centralbyrån, Länsstyrelsen i Stockholms län, Södra Östersjöns vattenmyndighet, Västerhavets vattenmyndighet, Norra Östersjöns vattenmyndighet, Bottenhavets vattenmyndighet, Bottenvikens vattenmyndighet, Stockholms universitet, Stockholms marina forskningscentrum, Lunds universitet, Högskolan i Kalmar, Statens jordbruksverk, Fiskeriverket, Konsumentverket, Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, IVL Svenska Miljöinstitutet AB, Stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning, Stockholm Environment Institute, SEI, Stiftelsen för Miljöstrategisk forskning, MISTRA, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, Statens va-nämnd, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Sveriges geologiska undersökning, SGU, Skogsstyrelsen, Jernkontoret, Stockholms kommun, Uppsala kommun, Jönköpings kommun, Kalmar kommun, Göteborgs kommun, Malmö kommun, Karlstads kommun, Faluns kommun, Östersunds kommun, Umeå kommun, Kiruna kommun, Luleå kommun, Sveriges Kommuner och Landsting SKL, Svenska Naturskyddsföreningen, Svenskt Näringsliv, Lantbrukarnas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Skogsägarna, Svenskt Vatten, Sveriges Redareförening, Coalition Clean Baltic, Fiskeribranschens Riksförbund, Föreningen för gruvor- mineral och metallproducenter i Sverige, Svemin, Greenpeace, Plast- och Kemiföretagen, Skogsindustrierna, Stockholm International Water Institute, SIWI, Stockholm Vatten AB, Sveriges Fiskares Riksförbund, Sveriges Sportfiske- och Fiskevårdsförbund, Vattenbrukarnas Riksförbund, Vattenregleringsföretagen, Vänerns vattenvårdsförbund och Världsnaturfonden i Sverige.

3.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget presenterades av kommissionen den 17 juli 2006. Förslaget har remitterats till berörda instanser i Sverige. Förhandlingarna i miljörådsarbetsgruppen har inletts. Förslaget kommer att lämnas över till det tyska ordförandeskapet.

3.2 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 175.1 i EG-fördraget. Beslut fattas av rådet med kvalificerad majoritet efter medbeslutandeförfarande med Europaparlamentet enligt artikel 251.

3.3 Fackuttryck/termer

Biota – biologisk materie, vanligen fisk eller musslor

Farliga ämnen (enligt RDV) – ämnen eller grupper av ämnen som är toxiska, beständiga och har benägenhet för bioackumulering, samt andra ämnen eller grupper av ämnen som ger upphov till motsvarande farhågor.

Lipofila ämnen – fettlösliga ämnen

Miljökvalitetsnormer (enligt RDV) – koncentrationen av ett visst förorenande ämne eller en viss grupp av förorenande ämnen i vatten, sediment eller biota, som, för att skydda människors hälsa och miljön, inte bör överskridas.

Prioriterade ämnen (enligt RDV) – ämnen som fastställts enligt artikel 16.2 och som förtecknas i bilaga X. Bland dessa ämnen finns ”prioriterade farliga ämnen” med vilket menas ämnen som fastställts i enlighet med artikel 16.3 och 16.6 och för vilka åtgärder måste vidtas i enlighet med artikel 16.1 och 16.8.

RDV – ramdirektivet om vatten 2000/60/EG

Sediment – botten under vatten

Vattenfas - där den andel av ämnet som förekommer lösta i vattnet finns och som inte är bundet till sediment, biota, eller partiklar.

Ytvatten (enligt RDV) – inlandsvatten utom grundvatten, vatten i övergångszon och kustvatten utom när det gäller kemisk status då det även skall inbegripa territorialvatten.